

*Serres de Cardó,
del Boix i del
Coll de l'Alba*

26 itineraris

Joan J. Tiron Ferré

any 2011

Azimut
112

Col·lecció: Azimut - 112

SERRES DE CARDÓ, DEL BOIX I DEL COLL DE L'ALBA

26 ITINERARIS

JOAN J. TIRON

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: juny del 2010

Edita: Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 - 43800 VALLS
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

© Joan J. Tirón
© Cossetània Edicions

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Gràfiques Moncunill, SL

ISBN: 978-84-9791-590-8

Dipòsit legal: T-T-486-2010

Introducció

És ben cert que els catalans som amants de la natura i grans coneixedors del nostre país, el qual estimem i defensem, i que som, a més, excursionistes i ens agrada visitar nous indrets i recórrer camins tradicionals per descobrir els racons més significatius del nostre territori.

A Catalunya, quasi no queden espais naturals que no hagin estat estudiats, cartografiats, divulgats en guies excursionistes, explotats turísticament, etc. Amb tot, Catalunya és un país ple de muntanyes i ofereix moltes possibilitats per a l'excursionista; hi ha molts llocs per recórrer d'innegable valor natural i gran atractiu turístic. També cal reconèixer que l'activitat excursionista té tendència a desenvolupar-se en llocs molt concrets, en massissos o serralades que, per les seves característiques, són més atractius, o en aquells indrets que els mitjans mediàtics han promocionat per propiciar d'aquesta manera la curiositat de l'opinió pública, amb interessos sovint comercials.

En aquesta zona la boira té un nom propi: amburgada

De travessia

Un espai natural que ha restat en l'oblit, al marge de circuits convencionals, que quasi no s'ha estudiat i molt menys divulgat, és la serralada de Cardó-Boix-Coll de l'Alba, la qual únicament s'ha donat a conèixer pel magnífic paratge de la vall de Cardó, mentre que la resta de serralada és un territori poc explorat i desconegut.

En aquesta guia s'ha volgut abastar tot l'espai d'aquestes serres, el divulgat i el desconegut, i trepitjar els camins i les senderes que encara es mantenen vius, visitar i descobrir tots els racons més interessants i conèixer d'aquesta manera un bocí més de Catalunya que encara es manté verge.

La creu de Coll Redó

**Tortosa • barranc de Caputxins • camí de Fabaró
• barranc de la Llet • camí de les Revoltes
• creu de Coll Redó • ermita del Coll de l'Alba
• ermita de Mig Camí • barranc del Rastre • Tortosa**

- Desnivell: 370 metres.
- Horari: Entre tres i quatre hores.
- Dificultat: Cap en especial; excursió agradable.
- Punts d'aigua: Els dies festius hi ha servei de bar a les dues ermites.
- Època: Tot l'any.

Les excursions que tenen com a punt de partida Tortosa quasi sempre van a parar a l'ermita de Mig Camí, al Coll de l'Alba i a la creu del Coll Redó. La ruta que se segueix acostuma a ser la de la carretera Simpàtica, tant a la pujada com al descens, encara que alguns agosarats que són coneixedors d'altres camins s'aventuren pels barrancs del Rastre, del Torrent, de la Llet, o per Potra de Pino, per les costes de Ribàs i de Palmers, pel camí dels Còdols, etc.

Hi ha molts itineraris per combinar i això els practicants de BTT ho saben bé perquè són ells els que més es mouen per aquests indrets.

En aquesta excursió fem un poti-poti, mirem de passar pels camins tradicionals i visitem alguns llocs emblemàtics del ferrocarril tortosí.

L'excursió

0 h 00'. Des de la plaça de l'Ajuntament de Tortosa iniciem la caminada. Anem pel carrer de Sant Blai, el carrer de Cervantes (l'Ensanche) i el de Poeta Vicent Garcia (començament del raval de la Llet), pel qual entrem al barranc de Caputxins.

0 h 12'. Som al barranc i el camí es bifurca allí on hi ha uns contenidors. Continuem tot recte i deixem el camí de Sant Jordi que puja a la dreta. Als dos-cents metres hi ha una altra bifurcació; pugem recte pel camí de Fabaró i deixem a l'esquerra el de Canivell.

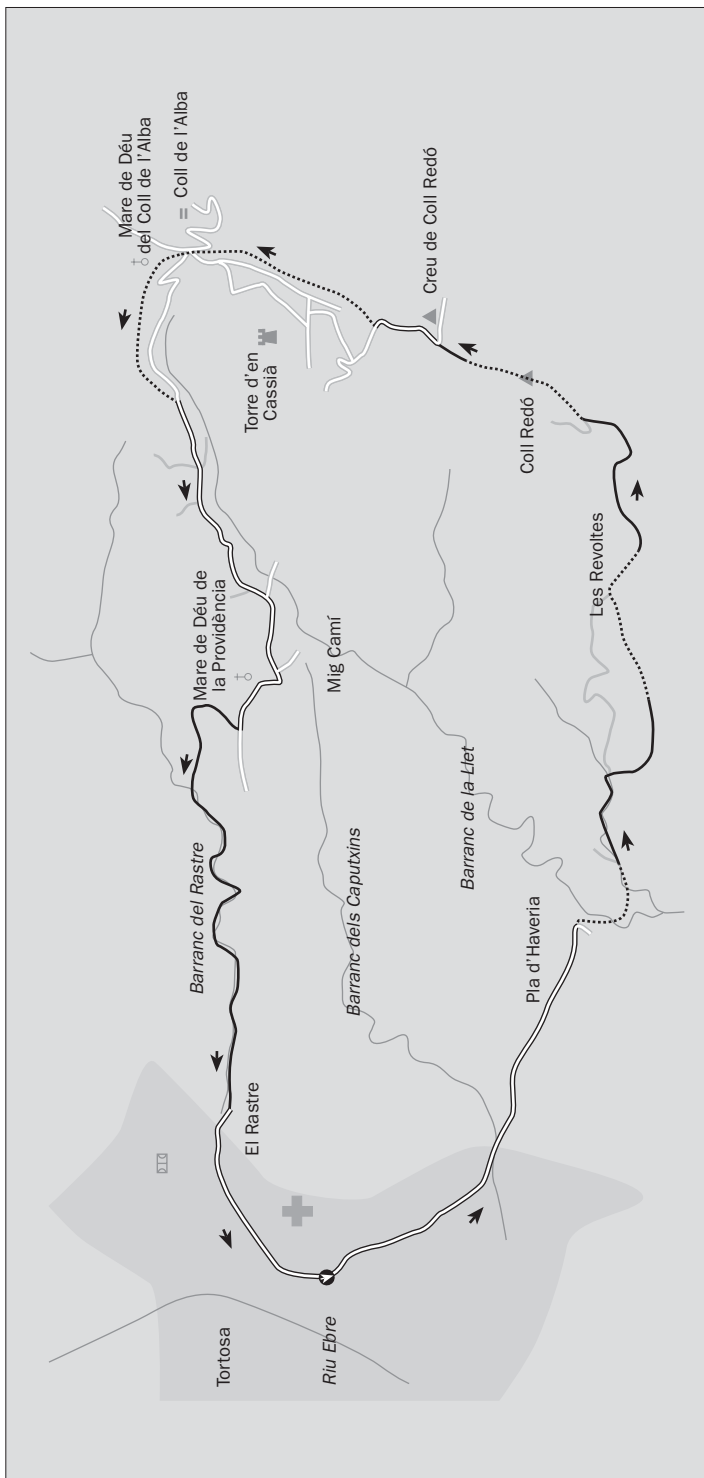

- 0 h 26'.** El camí acaba dalt d'un llog. Al davant tenim el barranc de la Llet, que hem de baixar de través per una sendera.
- 0 h 38'.** Trobem un camí que puja de la pedrera de la Cinta i el seguim de pujada.
- 0 h 42'.** Bifurcació. Hem d'anar a la dreta pel camí de les Revoltes —si continuéssim recte arribaríem al mateix lloc, però ens perdríem les Revoltes. Uns metres més enllà de la bifurcació, hi ha un pujador a l'esquerra que duu a la cova del Garrofer, a uns cinquanta metres per dalt del camí.
- 0 h 52'.** Bifurcació. Per la dreta, comencen les Revoltes.
- 1 h 02'.** Acaben les Revoltes i trobem de nou el camí que havíem deixat a baix al barranc. Continuem per pla i, al poc, arribem a l'ample camí que puja de la Petja, per on seguim en forta pujada.
- 1 h 11'.** El camí acaba a la finca del Moreno. La sendera original continua, planeja per la dreta de la caseta i passa per dues finques més on el traçat es perd una mica. De moment, no hi ha impediments al pas.
- 1 h 27'.** Camí asfaltat de Coll Redó. Abans hem fet cap al camí que recorre la lloma i després hem trobat els senyals del sender GR 192 que puja des de Campredó. Seguim per pla, a l'esquerra, i deixem al davant les antenes de Coll Redó.
- 1 h 30'.** Deixem el camí i pugem enfront, per la sendera de la Creu.
- 1 h 35'.** Creu de Coll Redó (384 m), construïda l'any 1907 en un punt destacat de la serra. Lloc d'excursió i d'esbarjo de moltes generacions de tortosins. La sendera continua en

Sendera de la Creu a l'ermita del Coll de l'Alba

Font del Pare Bruno

direcció nord pel llom ple de pinar i travessa un parell de camins que pugen per Torre Gassià i menen a finques.

- 1 h 48'.** Ermita del Coll de l'Alba, punt de pas de l'antiga via Augusta i lloc predilecte dels tortosins per estirar les cames. Continuem per darrere de l'ermita, per una sendera que baixa paral·lela al camí asfaltat, al qual més tard hi fem cap.
- 2 h 04'.** En un tram on el camí planeja, veiem marxar a la dreta la baixada de la Costa de Ribàs cap a Sant Josep de la Muntanya. Nosaltres continuem recte.
- 2 h 13'.** Ermita de Mig Camí (o Mitant Camí). Lloc de molta devoció i punt de trobada, el Dilluns de Pasqua i el Dijous Llarder, per berenar i per buscar estrelletes i pilanets. Continuem darrere l'ermita per una sendera que baixa cap al camí, que a partir d'aquest punt s'anomena carretera Simpàtica.
- 2 h 18'.** Al primer camí (carrer) de la dreta hi entrem i deixem la Simpàtica. Quatre minuts després, abans d'uns xalets, anem per una sendera a l'esquerra que baixa per un fondal on hi ha uns marges de pedra que són pura artesanía.
- 2 h 30'.** Entrem al llit del barranc del Rastre i el seguim de baixada. Tot i que hi ha vegetació, s'hi camina perfectament.
- 2 h 45'.** Font del Pare Bruno, que forma diversos bassots.
- 2 h 56'.** Arribem al camí del Rastre, a l'estació. Anem cap a la dreta i entrem a Tortosa. Passem la plaça del Rastre, seguim pel carrer dels Montcada i la plaça de l'Àngel i retornem a la plaça de l'Ajuntament.
- 3 h 08'.** Plaça de l'Ajuntament.

La vall d'en Rubí

**Barranc del Torrent • cova d'en Rubí • mas de Lledó
• barranc dels Estrets • barranc del Torrent**

- Desnivell: 300 metres.
- Horari: 3 hores, sense comptar les parades.
- Dificultat: Cap en especial; excursió agradable.
- Punts d'aigua: No n'hi ha.
- Època: Hivern o dies frescos de primavera.

Els cultius d'oliveres que s'estenen per la serralada del Coll de l'Alba són un clar exemple del carisma dels pobladors del Baix Ebre, gent treballadora i orgullosa que han fet bona la dita "els catalans de les pedres en fan pans".

El conreu de l'olivera ha aprofitat fins a l'últim grapat de terra en indrets on la verticalitat predomina sobre el terreny pla. A la vall d'en Rubí els bancals estrets i esglaonats guanyen els vessants dels barrancs, contrasten amb els escassos taulells que coronen les lloques i omplen racons i raconets fins a llocs on sembla inversemblant l'aprofitament del terreny.

Amagada en un racó d'aquesta vall hi ha la cova d'en Rubí, de gran interès estratègic per a la conservació dels ratpenats. D'aquesta cavitat, tothom n'ha sentit parlar, encara que són pocs els que saben situar-la perquè els tortosins poc se n'estan de romanços quan el que mana és la feina del camp.

Quan un tortosí es refereix al tros on conrea oliveres i garrofers, l'anomena "la muntanya". És per això que molts tortosins són propietaris de muntanyes, siguin costerudes o totalment planes, cosa que no entenen els forans.

Accés amb vehicle

km 0,0. Des de la sortida nord de Tortosa (barri de Remolins), prenem el camí que puja per la costa del Cèlio.

km 1,1. Imatge de la Mare de Déu de la Roca. Bifurcació de camins; anem a l'esquerra.

km 2,6. El camí es divideix en tres. Seguim el del mig i baixem per travessar el barranc del Torrent.

km 3,5. Nova bifurcació. Anem a la dreta durant 100 metres i estacionem quan trobem de nou una altra bifurcació.

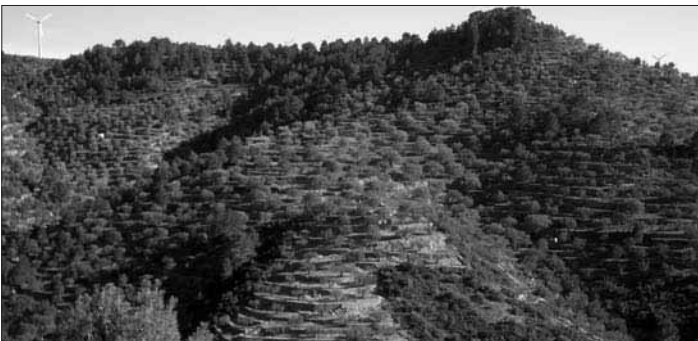
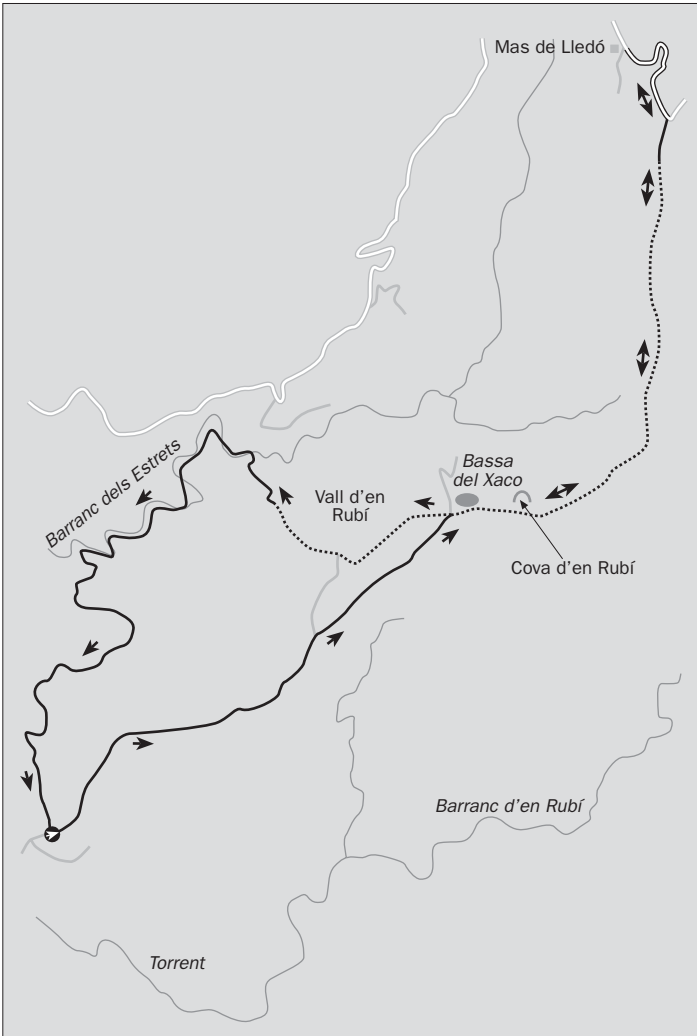

L'excursió

- 0 h 0'.** En la separació de camins on ens trobem, continuem pel de la dreta, que comença pujant suau i més tard s'enfila força (pel camí de l'esquerra farem la tornada).
- 0 h 15'.** Passem un coll i, a l'altre costat, s'obre la vall del barranc dels Estrets. El pendent se suavitza i el camí es fa agradable.
- 0 h 28'.** A l'esquerra ens queda una bassa d'argila (bassa del Xaco), al mateix coll d'en Rubí. És el moment en què deixem el camí (per on podríem continuar cap a l'Alentar) i seguim una sendera que, paral·lela al camí, puja per la lloma. Fins a aquí ens han acompanyat les oliveres i a partir d'ara ho faran els coscolls i les argelagues.
- 0 h 32'.** Després de passar entre unes roques, veiem un corriol a l'esquerra; deixem la sendera principal i el seguim. En poc menys d'un minut, ens trobem a l'entrada de la cova d'en Rubí, la qual, encara que té una gran boca, resta mig tapada per la malesa. Descoberta la cova, tornem enrere i seguim pujant per la sendera principal.
- 0 h 41'.** Bifurcació de senderes. Seguim la de l'esquerra que continua pujant; l'altra baixa fins a un coll on es troba amb la pista que hem deixat abans. Passem, poc després, vora un piló de pedra i la lloma es torna més planera. Podem gaudir, llavors, del paisatge i de la impertinent presència de grans molins.
- 1 h 01'.** Arribem a una finca on hi ha un mas nou i, tot seguit, sortim a la pista que, des de Bitem, puja al Povet de l'Amorós. Girem a l'esquerra, per baixada.
- 1 h 10'.** Mas de Lledó. Situat a la carena de la serra, és un dels pocs masos grans que encara resten en ús. A partir d'aquest punt desfem camí i tornem al coll d'en Rubí.
- 2 h 06'.** De nou al coll d'en Rubí i sense sortir al camí, voregem la bassa i seguim una sendera que puja per uns bancals, després travessem un bosc i iniciem un ràpid descens.
- 2 h 15'.** Arribem a un antic camí carreter i continuem baixant.
- 2 h 27'.** Barranc dels Estrets. Trobem, tot seguit, que el camí es divideix en tres; continuem pel del barranc i deixem el principal que en surt i puja fort.
- 2 h 41'.** Després d'haver deixat el barranc, passem entre dos masets, continuem per pla i travessem cultius d'oliveres.
- 2 h 53'.** Bifurcació de camins just al davant d'un xalet pintat de blanc. Anem pel de l'esquerra (el que va recte continua cap a la carretera de Bitem).
- 2 h 58'.** Tornem a ser al punt d'inici.

Bancals d'oliveres a la vall d'en Rubí

Entrada a la cova d'en Rubí

Llegenda de la cova d'en Rubí

Fa molts anys arribà a Tortosa un jove d'una talla fora del corrent, de tan alt com era. De nom, li deien Rufolet i venia d'un país molt llunyà per rescatar una princesa, Rubí, que havia estat encantada per un bruixot i amagada en una cova prop de Tortosa. S'hi encaminà. Sortí pel portal de Remolins cap a la bassa de Xaco. Pel camí sentí uns forts crits i, a l'atansar-se a la bassa, veié un follet que s'estava ofegant. Amb dues passes, entrà a la bassa i el tragué. El follet, agraït, el portà fins a la cova on estava Rubí i l'alertà de la presència d'una bestiola estranya que treia foc pels ulls i bromera per la boca. El follet explicà a Rufolet que la bestiola, que anomenaven Cucafera, perdria el seu poder i la força si li tallaven la cua i les orelles. Quan entrà a la cova per salvar Rubí, aparegué amenaçadora la Cucafera. El follet, anomenat Xaco, i els seus companys Pepo, Guari, Canasta, Xanca, Moixina i Mut, havien esmolat molt bé l'espasa de Rufolet i, d'un cop, va poder tallar la cua i les orelles de la Cucafera que es convertí, d'aquesta manera, en una bèstia mansa. Després d'això, Rufolet, Rubí, els follets i la Cucafera, tornaren cap a Tortosa. A l'entrar a la ciutat, hi trobaren dolçainers i tambors que anaven a tocar a la processó de Corpus. Tots plegats formaren una estranya comitiva que embadalí tots els ciutadans. Des de llavors, aquests personatges obren la processó de Corpus, tot i que avui ja no són de carn i ossos, perquè tots ells van marxar al país de Rufolet i encara no n'han tornat.

Índex

Introducció.....	5
Característiques de la serralada.....	7
Guia de serveis.....	17
Informació general	19

ITINERARIS A PEU

Sector sud: Coll de l'Alba

1. La creu de Coll Redó	23
2. La vall d'en Rubí	27
3. Volta a l'Alentar.....	31
4. El Montaspre	35

Sector central: Serra del Boix

5. Cabrafeixet i la Buinaca	39
6. El Pont d'Orient.....	43
7. El barranc de Vallpaumera i les Pedreres	47
8. La lloma del Junc	51
9. De Boca de Foix a Cardó.....	55
10. El camí ral de Tivenys a Cardó.....	59
11. La mola de Viamà	62
12. El lligallo de la punta de l'Agulla	65
13. La Torreta per l'Assut	69

Sector nord: Serra de Cardó

14. De Benifallet a Cardó pel coll d'Odres.....	72
15. La Creu de Santos per la font de l'Oliver	76
16. La Creu de Santos pel barranc de Sant Roc	79
17. La Creu de Santos pel portell de Cosp i la font del Teix.....	83

18. La Creu de Santos per la font dels Teixets	87
19. La Creu de Santos pel coll del Portalet	90
20. Ruta de les ermites de Cardó.....	93
21. La font de la Portella i la teixeda dels Cospos	99
22. La Llacuna per la moleta Redona i la Graeta	103
23. El camí dels Frares	107
24. L'observatori de Líster	111
25. De Benifallet a Rasquera pel coll de Miravet (GR 7).....	114
26. Gran travessia a la serralada	118
 ALTRES ACTIVITATS: ESCALADA, ESPELEOLOGIA, GRIMPADES I DESCENS DE BARRANCS	
ESCALADA	127
GRIMPADES I BARRANQUISME	133
ESPELEOLOGIA	139
 LLOCS D'INTERÈS	 145
 Bibliografia	 159

